

white

A nighttime photograph of the Slussen area in Stockholm, Sweden. The image shows the city lights reflecting on the water, with a large, illuminated star-shaped sculpture in the foreground. The moon is visible in the dark sky.

SLUSSEN

FÖRDJUPNINGS-PM
LANDSKAPSBILD

april 2011

INLEDNING

Kring Slussen är många av Stockholms årsringar synliga samtidigt. Tillsammans med platsens unika naturförutsättningar gör det Slussen till ett ytterst intressant stadslandskap med stark karaktär. Utmärkande för området är den användning som satt sin prägel på landskap och bebyggelse. Klöverbladskonstruktionen tillhör de yngre historiettringarna, men trots det är det den som idag behöver bytas ut.

Slussens landskapsbild har del i platsens betydelse för rekreation och turism. Landskapsbildsanalysen av Slussen är utförd som en del av detaljplanearbetet och Miljökonsekvensbeskrivningen för det framtida Slussen vintern/våren 2010. Avsikten är att redovisa förändringar av den visuella upplevelsen vid Slussen, som kommer att uppstå genom det förslag som föreligger.

Arbetet har utförts av White Arkitekter AB på uppdrag av Exploateringskontoret, Stockholms stad.

White arkitekter AB

Mattias Nordström

Emma Butler

Foto

Omslag: Yanan Li

Vyer s.15-22, 24-26: Björn Larsson

Modellbilder

Mikael Jonsson, White arkitekter AB

på underlag från Foster & Partners - Berg arkitekter

<u>INLEDNING</u>	<u>2</u>
<u>BEGREPP OCH METOD</u>	<u>4</u>
Källor	
<u>LÄSANVISNING</u>	<u>5</u>
Definitioner	
<u>LANDSKAPET</u>	<u>6</u>
Geologi och topografi	
Höjdförhållanden	
Grönstruktur	
<u>HISTORISK UTVECKLING</u>	<u>9</u>
<u>DAGENS SLUSSEN</u>	<u>10</u>
Vägarna in mot Slussen	
Slussens platser	
Slussens betydelse	
<u>NY DETALJPLAN - FÖRSLAGET</u>	<u>13</u>
<u>VIKTIGA BLICKAR IN MOT SLUSSEN</u>	<u>14</u>
1. Från Skeppsbron	
2. Från Järntorgsgatan	
3. Från Munkbron	
4. Från Saltsjön	
5. Från Skeppsholmen	
6. Från Stadsgården	
7. Från Stadshuskajen	
8. Från Södermälarstrand	
<u>VIKTIGA VYER UT FRÅN SLUSSEN</u>	<u>23</u>
9. Vy ut över Saltsjön	
10. Vy mot Gamla stan	
11. Vyn kring Riddarfjärdens östra del med Gamla stan	
12. Vyn över Riddarfjärden	
<u>SAMMANFATTNING</u>	<u>28</u>

BEGREPP OCH METOD

Begreppet Landskapsbild innefattar den visuella upplevelsen av landskapet med alla dess beståndsdelar. Vi har valt att arbeta med begreppet Landskapsbild snarare än Stadsbild, eftersom platsen trots att den är väldigt urban är mycket tydligt formad av sitt landskapliga ursprung. Upplevelsen av landskapsbilden är per definition subjektiv, men innefattar allmängiltiga bedömningsgrunder som skala, variation, linjer, struktur och färg. Landskapsbilden kring Slussen är uppskattad och då den förändring som föreslås av nödvändighet blir storskalig måste den visuella känsligheten vägas in.

I staden utgörs landskapsbildens beståndsdelar dels av naturgivna förhållanden med landskapets storformer som blir synliga i en studie av geologi, topografi och vattendrag. Men den är även präglad av kulturell användning och utveckling av landskapet. Kulturmiljökapitlet i MKB tar upp mer om förslagens konsekvenser för kulturmiljön.

Människors användning och rörelse i landskapet är också av vikt för upplevelsen av landskapet. Upplevelsen av landskapet sker både i rörelse, i sekvenser och från punkter. Därför beskrivs upplevelsen av landskapet kring Slussen genom en rörelse in från Södermalm och Gamla stan samt från punkter i och strax utanför Slussen.

Ett antal viktiga inblickar mot Slussen visas eftersom området är en del av de centrala stadsrummen kring strömmen. De viktiga utblickar från Slussen som redovisas är centrala för platsens identitet och upplevelsen av både platsen och Stockholm som en helhet.

Beskrivning och analys av landskapet har gjorts utifrån en studie av tillgängligt kartmaterial, flygfoton, tidigare beskrivningar och rapporter som följts av studier på plats.

Redovisningen av värden och konsekvenser görs i form av kommenterade foton och modellfoton. Intentionen med dessa modellfoton är att visa verkliga volymförhållanden, inte en realistisk yta. Bilderna har hållits enkla för att ge en tydlig bild av förändrade vyer och siktlinjer.

Kommentarer som allmänheten lämnat under samråd har konsulterats, för att fånga in landskapets uppfattade värden i ett lokalt perspektiv. Detta redovisas i avsnittet om Slussens identitet.

Slussens betydelse i ett nationellt och internationellt perspektiv har undersökts översiktligt genom olika tidigare bedömningar.

Nollalternativet innebär att förslaget inte genomförs och att endast nödvändigt renoveringsarbete utförs.

Källor:

Grundkarta, ortofoto, geologisk karta

Slussen miljökonsekvensbeskrivning, Plansamrådshandling 2010-01-18, <http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/Slussen/Bakgrund/Samradshandlingar/>

Samrådsredogörelse, 100527, 101022 <http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/Slussen/Bakgrund/Tjansteutlatanden-och-samradshandlingar/>

Slussen, Riksintresse och modern trafiklösning, 110323 http://projektwebbar.ab.lst.se/upload/dokument/publikationer/M/Faktablad/F2004_01_Slussen_webb.pdf

Slussen i Stockholm, Riksantikvarieämbetet, 101018 http://www.raa.se/cms/extern/aktuellt/aktuellt/slussen_i_stockholm.html

Beskrivning av Riksintresse ,Översiktsplan, Stockholm 1999, 101018 <http://www.sbk.stockholm.se/OPtext/op0401.htm>

Stockholms byggnadsordning, Översiktsplan, Stockholm 1999, 101018 <http://www.sbk.stockholm.se/OPtext/op0204.htm>

Slussens historia, 101022 <http://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Exploateringskontoret/Slussen/Bakgrund/Historik/>

Opinionsundersökning, April 2010, 101022 <http://www.stockholm.se/slussen>

LÄSANVISNING

Dokumentet inleds med en beskrivning av Slussens landskapsbild i dag samt en analys av denna och en kortfattad beskrivning av den nya detaljplanen, därefter en redovisning av viktiga inblickar mot och utblickar från Slussen samt en sammanfattning av förändringar och konsekvenser av den nya detaljplanen relativt nollalternativet.

Bedömningsgrunder

Förslagets konsekvenser för landskapsbilden har värderats utifrån följande bedömningsgrunder som innefattar landskapsbildens värde och känslighet.

Öppenhet och höjd över vattnet ger sammantaget en känsla av rymd. Tillgång till öppenhet som komplement till den omgivande täta staden samt utsikt från en upphöjd utsiktspunkt ut över vatten, påverkar upplevelsen av landskapsbilden positivt.

God läsbarhet av landskapets form, funktion och historia påverkar upplevelsen av landskapsbilden positivt. Möjligheten att läsa av landskapets storformer samt naturelement som träd, grönska och vatten i stadsrummet, ger ökad förståelse för platsens ursprung. Slussens historiska funktion som landväg över vatten och trafikknut är viktig och att den kan läsas av i landskapet är positivt. Läsbarheten av historiska eller samtida karaktärsfulla byggnader och platser stärker platsens identitet och gör kontinuitet och platskänsla tydlig. Utsikt mot öar i Saltsjöarkipelagen, kajer och stränder ger även god möjlighet till orientering i staden.

Störningar och hinder av olika slag påverkar upplevelsen av landskapsbilden negativt. Det kan gälla fasta barriärer som byggnader, men även t.ex. trafik som skapar fysiska och visuella barriärer.

Beskrivningen av detaljplanens konsekvenser på landskapsbilden sammanfattas i om påverkan är negativ eller positiv.

Definitioner

Slussrännan: Slussrännan mellan Mälaren och Östersjön

Slussen: Slussrännan samt platser i anslutning till den som påverkas av förslaget; trafikanläggningen med broar, delar av Skeppsbron, Södermalmstorg, Ryssgården och de vägar som löper mellan och över dessa, samt i framtidssammanhang även nya platser.

Saltsjörampen/Östra terrassrampen: De östra broarna i Klöverbladskonstruktionen

Mälarrampen/Västra terrassrampen: De västra broarna i Klöverbladskonstruktionen

Klöverbladskonstruktionen med broar: Hela konstruktionen från 1935

Förslaget: Den nya utformning av Slussen som föreslås i den utställda detaljplanen

Vattenkontakt: Visuellt kontakt samt fysisk närhet till vattenspegel

LANDSKAPET

Landskapet vid Slussen med stora höjdskillnader kombinerat med öppenheten över vatten, är dramatiskt och unikt. Slussrännan och dess omgivningar är nästan helt hårdgjorda och bär stark prägel av intensivt använd nyttoplats och kulturlandskap. Klöverbladskonstruktionen fyller vattenrummet mellan Södermalm och Gamla Stan.

Geologi och topografi

Landskapet karaktäriseras av nordvända förkastningsbranter i öst-västlig riktning. Dessa korsas av Stockholmsåsen som löper i nordsydlig riktning. Slussen ligger i en sådan skärningspunkt. De öst-västliga vattenrummen bildar starka landskapselement i staden. I väster ligger Mälarkipelagen med Riddarfjärden. Mitt i staden delas Strömmen av öar och broar i flera vattenrum. I öster ansluter Saltsjön ut mot Stockholms skärgård.

Dessa förutsättningar har gjort att platsen länge varit en viktig knutpunkt för kommunikation, handel och stadens framväxt.

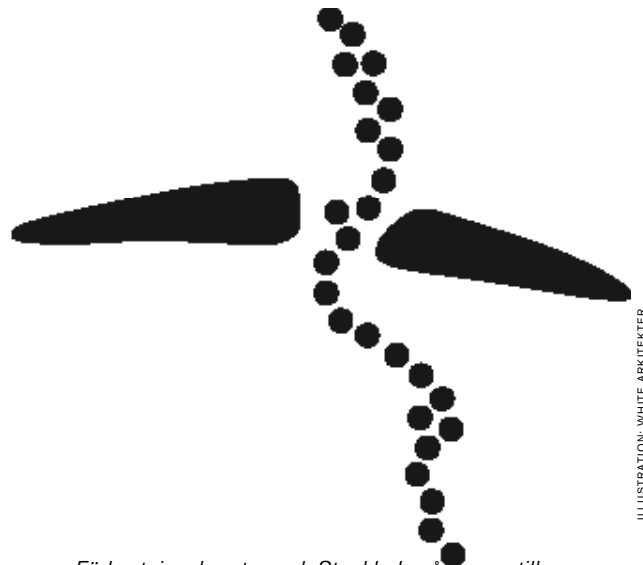

ILLUSTRATION: WHITE ARKITEKTER

Förkastningsbranten och Stockholmsåsen ger tillsammans med vattnet platsen dess grundförutsättningar.

Geologin, avgörande för Stockholms och Slussens läge. Ringarna visar vattenrummen Mälaren, Strömmen och Saltsjön

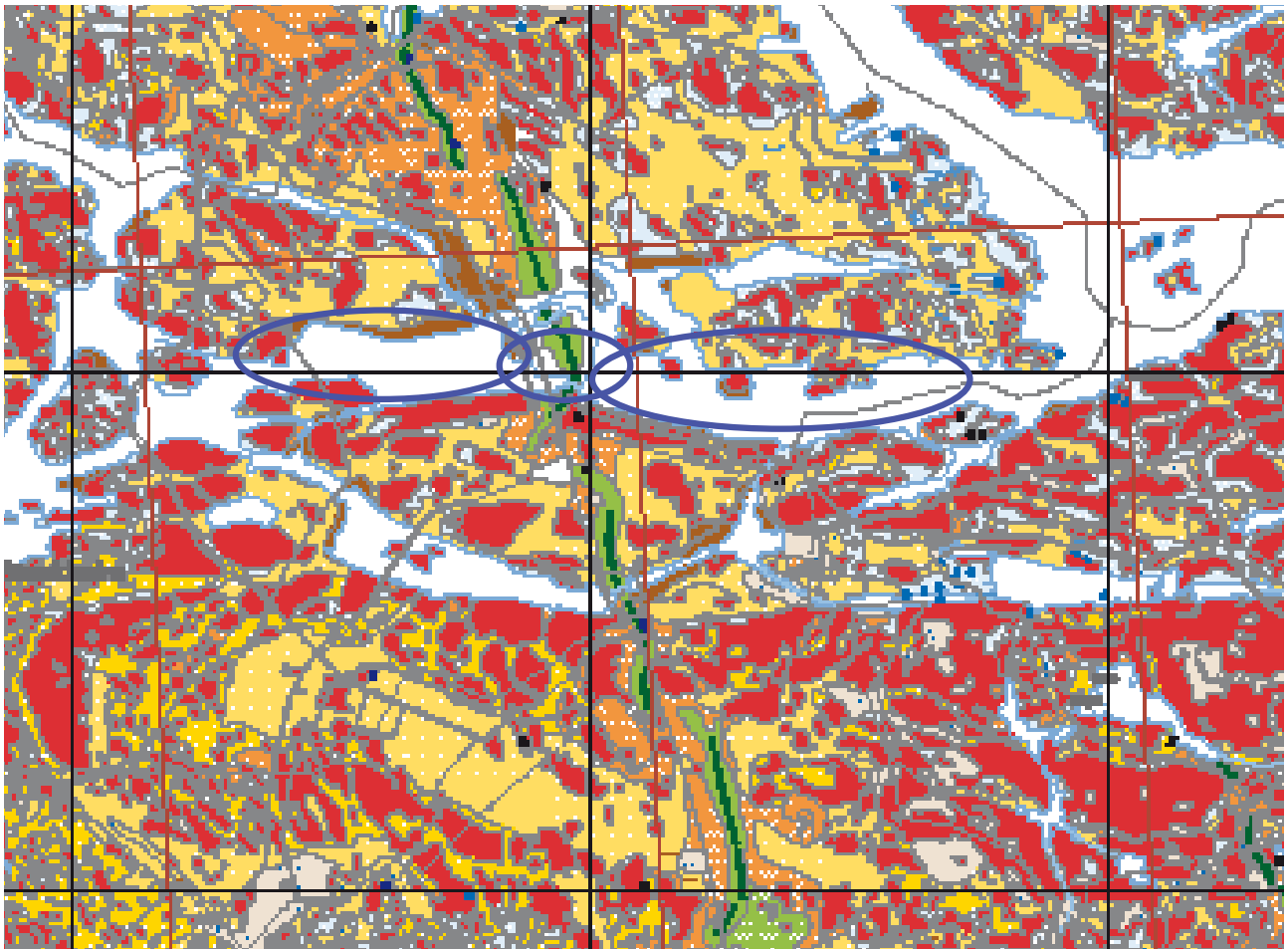

ILLUSTRATION: JORDARTSKARTAN. SGU

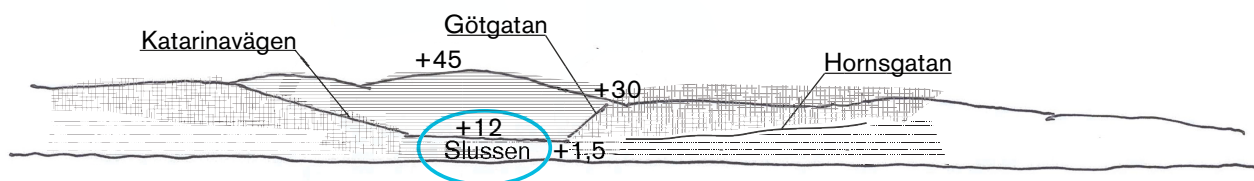
Höjdförhållanden i Slussens närområde

Grundläggande för hur landskapsbilden kring Slussen uppfattas är höjdförhållanden i närområdet. Södermalms horisontlinje, sedd från Gamla stan, skapar en karaktäristisk och dramatisk fond för hela Slussen.

Närmast vattnet i området kring Slussen på Södermalm löper en kajlinje ca 1,5m.ö.h. Därifrån går marken brant uppåt till Ryssgården och Södermalmstorg som ligger på ca 12m.ö.h. Därifrån löper Götgatan, Hornsgatan och Katarinavägen vidare uppåt i olika riktningar mot Söders ännu högre nivåer, över 30m.ö.h. Denna stigning sker relativt brant invid Slussen.

FASAD

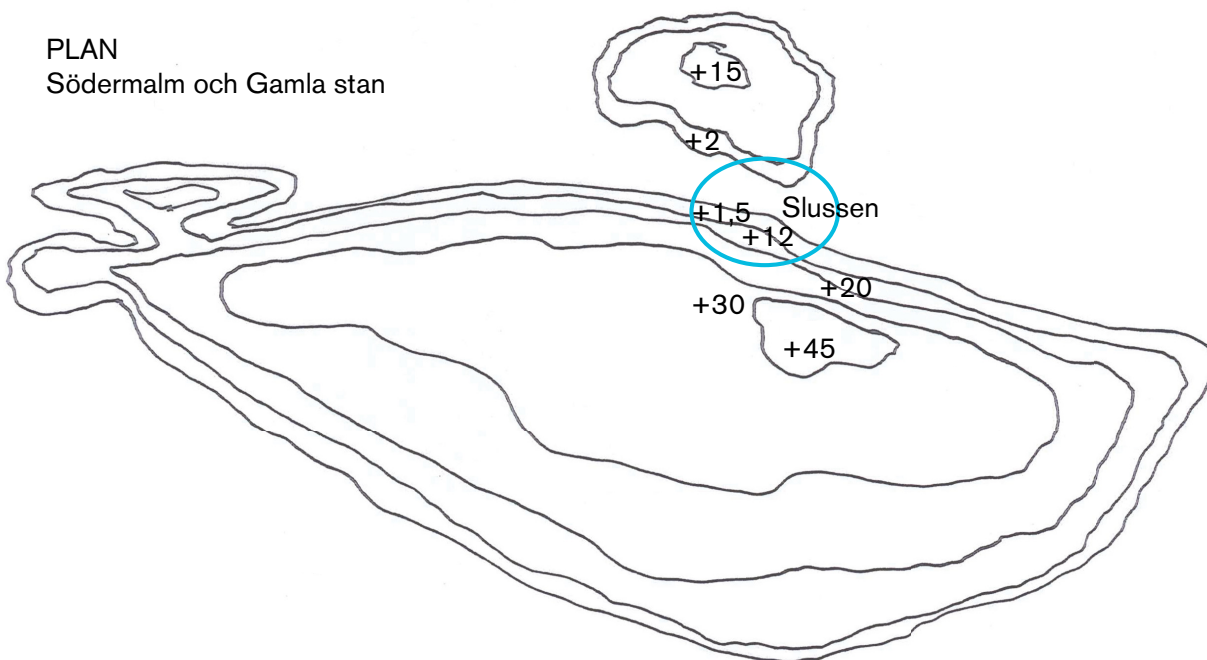
Schematisk fasad av Södermalm mot norr

Söders höjder varierar mellan den norrvända kajen på + 1,5 m.ö.h. upp till Mosebacketerrassen på + 45 m.ö.h. Slussens nuvarande torgnivåer ligger kring 12m.ö.h.

PLAN

Södermalm och Gamla stan

GRÖN STRUKTUR

De sydvända, flackare stränderna i staden är ofta vegetationsklädda och nyttjas centralt som trädplanterade promenader. Längs de nordvända förkastningsbranterna återfinns vegetationen oftast på krönet medan slänkfotens kajer och stränder generellt är rensade från vegetation. Den ursprungliga vegetationen på den nordvända, branta sluttningen bestod troligen i huvudsak av gran, tall och björk. Södermalms nordvända brant följer i stort mönstret, med undantag av landskapet vid Slussen som är nästan uteslutande hårdgjort och i stort sett saknar vegetation. En poppelrad står utmed vattnet vid Sjöbergsplan, antagligen planterad vid parkens anläggning 1936-37 och en rad med lindar följer Götgatans nedre del. Omgivande grönstruktur utgörs av parker med spridda träd i kvartersstadens luckor samt enstaka gatuträd.

En sammanfattning av den gröna strukturen i delar av Stockholms innerstad, centrerat kring Södermalm.

ILLUSTRATION: WHITE ARKITEKTER

HISTORISK UTVECKLING

En beskrivning av Slussen som kulturmiljö finns i MKBs kapitel 7.2 Kulturmiljö. Nedan ges en kort sammanfattning av hur på dagens landskapsbild vuxit fram

Slussen ingår i Riksintresset för kulturmiljö-*Stockholms innerstad med Djurgården*. Riksintresset lägger stor vikt vid element och platser som tydligt visar hur staden vuxit fram, dess årsringar. Slussen är en av dessa platser. I beskrivningar av kulturmiljön kring Slussen poängteras ofta några olika egenskaper särskilt.

Korsningen mellan Stockholmsåsen och den nord-sydliga landvägen som följer den och den öst-västliga vattenleden är Slussens ursprung. Platsens topografiska förhållanden har skapat mycket speciella förutsättningar och har starkt präglat landskapsbilden.

Slussen befinner sig i mötet mellan Mälaren och Saltsjön och den synliga kontakten mellan de två vattenmassorna är en viktig del i upplevelsen av landskapsbilden. Mälaren var ursprungligen en havsvik som blev isolerad genom landhöjningen. Passagen mellan Södermalm och Gamla stan från Mälaren till Saltsjön var av stor betydelse för handel och försvar. Funktionen som knutpunkt mellan båttrafik och landtrafik är viktig.

Behovet att hålla transportleden mellan Mälaren och Saltsjön öppen trots landhöjningen, har legat bakom skapande och förändring av kanaler och slussar genom århundraden. Gamla Stan ligger mellan Norrström och Söderström. Någon gång före 1400-talet hade det uppstått ett litet näs i Söderström. Rännan norr om den användes för kvarnar, den södra rännan användes för båtar. Drottning Kristina och senare Polhem förstärkte båttrännen med slussar. Nils Ericsons sluss lades i den gamla kvarnrännan. Under 1850-talet anlades Karl Johans torg på Slussnäset. Då den nuvarande slussrännan byggdes på 1930-talet, flyttades rännan något söderut men det har visat sig svårt att avgöra hur mycket av äldre konstruktioner som finns bevarade under den nuvarande anläggningen. Dagens Klöverbladskonstruktion är den senaste i raden av anläggningar som skapats för att tillgodose stadens skiftande transportbehov. Slussen är idag starkt präglad av trafikapparaten som även den har vidareutvecklats sedan sitt uppförande.

Södermalms norrsida präglas av förkastningsbranten och bebyggelse och gatumönster har tvingats anpassa sig efter den. Det har skapat en intressande landskapsbild med Södermalms karaktäristiska klättrande fasader, Katarinavägens dragning längs med branten och Götgatans dragning som undviker det högsta krönet där istället Mosebacke ligger idag.

Utifrån Saltsjön blir det tydligt att Slussen har varit en plats av stor betydelse för sjöfarten. Både Gamla Stan

och Södermalm möter Saltsjön med kajfronter. Bakom dessa ligger på Skeppsbron en stark bebyggelsefront med koppling till äldre sjöfart och handel, medan Stadsgårdshamnens sprängda branter på Södermalm talar om en närmare historia och fortfarande tar emot stora fartyg.

Slussens funktion som knutpunkt för kommunikationer med broar, slussar, vägar och torg är mycket karaktäristisk. De skapar mönster av sammanlänkade, öppna platser i den annars täta staden, och det är viktigt att de är visuellt tydliga även i framtiden.

DAGENS VISUELLA LANDSKAP

Det visuella landskapets tydligaste karaktär är Slussens öppenhet i kontrast mot den omgivande tätastaden. Upplevelsen vid Slussen karaktäriseras av rymd och öppenhet. Landskapsbilden domineras av naturgivna förutsättningar; förkastningsbranten ger en upphöjd utsiktspunkt över korsningen mellan de två landmassorna och vattenkropparna. Samtidigt är landskapet kring Slussen starkt präglad av platsens funktion som trafikplats för båt-, bil-, cykel- och gångtrafik. Att röra sig utmed landvägarna in mot Slussen ger en stark upplevelse av kontrastverkan mellan tät stad och öppen plats, detta är särskilt tydligt söderifrån.

Vägarna in mot Slussen

Tre vägar leder in mot Slussen från söder; *Götgatan*, *Hornsgatan* och *Katarinavägen*. Där vägarna når Slussen bjuds en för Stockholm enastående upplevelse av rymd och öppenhet.

Från *Götgatan* ges en utblick nerför *Peter Myndes Backe* ut över Saltsjön med Skeppsholmen och Djurgården i fonden. Backens smågatsten och äldre byggnader (bl.a. Stadsmuseets 1600-talsbyggnad)

övergår i södra kanten av Ryssgården i den moderna platsens markbetong, med tunnelbaneuppgången, KF-husen och Katarinahissen som tongivande byggnader.

Hornsgatan löper ut i sydvästra hörnet av Södermalmstorg, där en blick ut mot Saltsjön och en glimt av Gamla stan är möjlig. Bebyggelsen är övervägande äldre men platsen har en utpräglad trafikfunktion och är mindre inbjudande för vistelse.

Katarinavägen löper högt ovan men parallellt med Stadsgårdsbranten och ger en fantastisk utsikt över Djurgården och stora delar av staden, kring Saltsjön. Även *Katarinavägen* löper ner mot Slussen, längs med förkastningsbranten österifrån. Närmast torget ligger Glashuset och KF-husen längs vägen och utsikten döljs. Vid ankomsten till Södermalmstorg återkommer den först med en vy mot Gamla stans byggnader, därefter en blick bakom Katarinahissen mot Saltsjön.

Tre vägar in mot Slussen norrifrån är betydelsefulla.

Munkbroleden löper mot Slussen genom Gamla stans kajlandskap. Området närmast vattnet med kajen, är en välanvänd besöks- och vistelseplats men präglas även av sin funktion som transportled för bil och cykel. Härifrån är sluss- och brofunktionen mycket tydligt läsbar.

Skeppsbron kantas av den historiska bebyggelsen

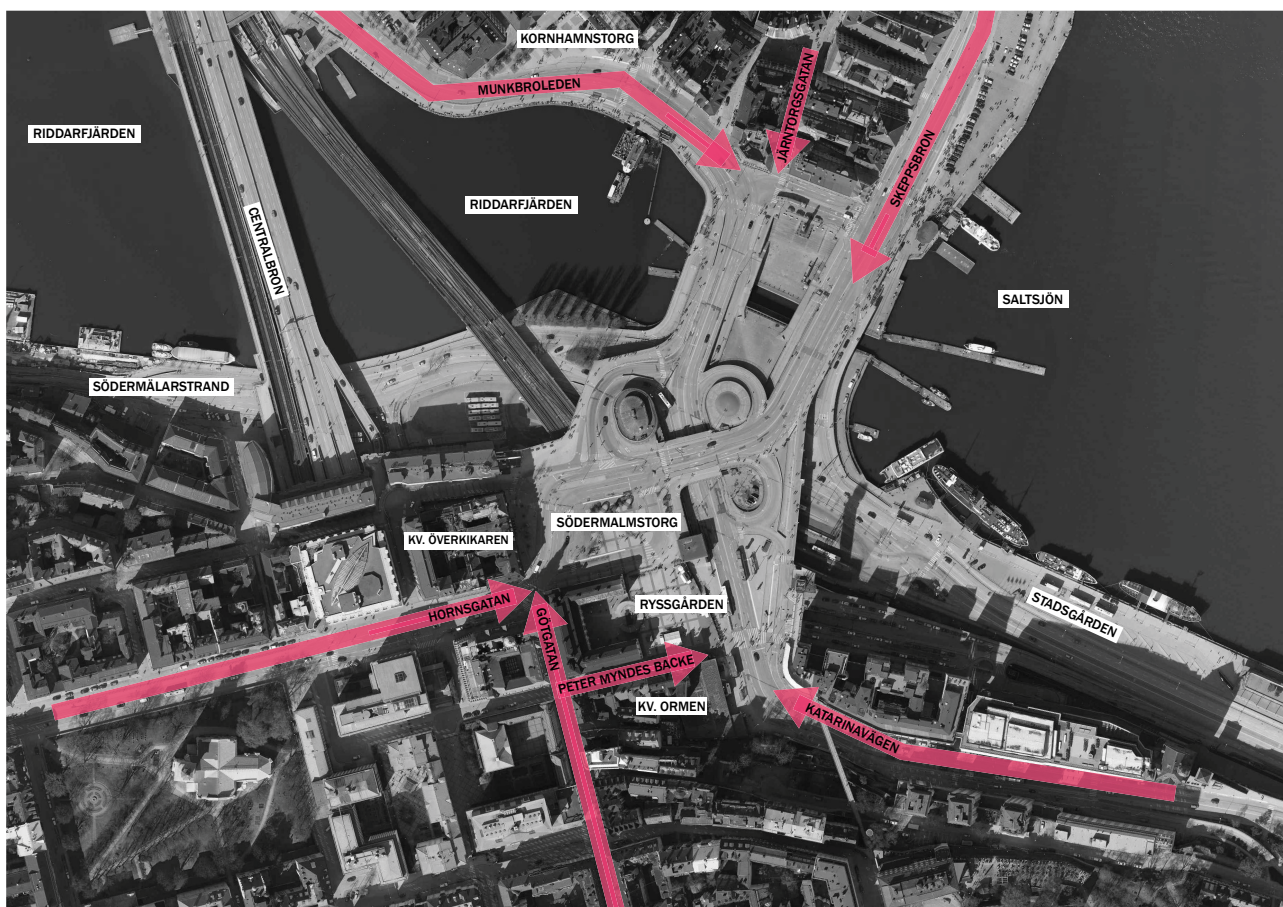

ILLUSTRATION: WHITE ARKITEKTER

och här ges en fri vy ut över Saltsjön, med den upplevelse av frihet och öppenhet som det ger. Närmare Slussen smalnar kajen av och trafiken får stegrande påverkan. Vid vägen in mot klöverbladskonstruktionen är upplevelsen av uppförsbacke dominerande. Djurgårdsfärjans anföringsplats som ligger här är välbesökt.

När *Järntorgsgatan* leder ut på Slussplan, öppnar sig en vid vy från byggnaderna vid Kornhamnstorg, över Central- och tunnelbanebron, Södermalms historiska bebyggelse som klättrar uppför höjden, Slussen med livlig trafik, KF-huset, Katarinahissen, Glashuset, Saltsjön och Stadsgårdsbranten.

Slussens platser

Ryssgården är en plan yta i ett sluttande landskap, öppen mot norr och här finns vida vyer ut över Saltsjön i öster. Förkastningsbranten och den anknyttande bebyggelsen ger platsen en fast förankring i Södermalms topografi. Här finns en tydlig upplevelse av luft och rymd som är ovanlig i den täta kvartersstad som omger platsen. Slussens trafiksystem ner mot Gamla stan ligger centralt i utblicken.

Platsen innefattar två nivåer där Stadsmuseets entré ligger på en lägre nivå. Detta förhållande, att marken kring byggnaden är så tydligt uppbyggd visar både markens ursprungliga form och platsens historia, med flera lager av bebyggelse och kommunikationsleder.

Bebyggelse av varierande ålder och skala är ett tydligt inslag t.ex KF-husen, den äldre bebyggelsen vid Klevgränd och Tunnelbaneuppgången. Karaktäristiskt för platsen är även en livlig rörelse med många transportbyten som tydliggörs genom ett flertal olika busskurer och skyltar. Handel förekommer i form av torgstånd och kiosker. Hela den här delen av Södermalm uppfattas som en levande miljö i utveckling, med starka och tydliga rötter i Stockholms upprinnelse.

Södermalmstorg är en rumsligt svagt definierad plats med signifikanta inslag av trafikytor. Torgets västra kant knyter an till bebyggelsen i kvarteret Överkikaren (mellan Hornsgatan och Centralbron). Platsen är öppen och ljus och erbjuder utsikt mot Djurgården och Skeppsholmen, över Saltsjön. Även Gamla stans byggnader och en liten glimt av Mälaren syns härifrån.

Klöverbladskonstruktionen med sluss och broar har ett modernistiskt formspråk och tidstypiska material som ger en intressant helhetsupplevelse, men som byggnadselement ger den idag ett slitet intryck.

Från Saltsjörampen erbjuds ett panorama som sträcker sig från Södermalm över Saltsjön med Skeppsholmen och Djurgården över Gamla stan och ut mot Riddarfjärden med Stadshuset. Här erbjuds en upplevelse av öppenhet och rymd, samtidigt med en möjlighet att orientera sig i staden genom att samtidigt se stora delar av den. Upplevelsen av

den historiska företeelsen korsande landförbindelse och vattenförbindelse är relativt tydlig. Miljön domineras av bil- och busstrafik, något som påverkar tillgängligheten till det fantastiska panoramat.

Sedd norrifrån framstår Slussen som svår att orientera sig i och starkt dominerad av biltrafik.

Två vattenrum möts i slussrännan: Saltsjön och Mälaren. De är båda viktiga delar i innerstadens blågröna bälte – den krans av upplevelserika parker, natur- och vattenrum som omger och delar stenstaden. Utblickarna över vattnet, särskilt Saltsjön, ger en omedelbar kontakt med naturen i en mycket urban miljö och ger därigenom en rofylld upplevelse av öppenhet och frihet, mitt i den rörliga slussmiljön – något som måste ses som mycket värdefullt.

Saltsjön är det yttre vattenrummet som öppnar sig utåt havet, en öppen fjärd mellan Djurgården och Södermalm. Stadsgården och Skeppsbron bildar hamnfronter ut mot sjön och har i modifierad form kvar sin hamnfunktion. Här finns de stora fartygen vid Stadsgårdshamnen, och hela vattenrummet präglas i viss mån fortfarande av sjöfart.

Mälaren med Riddarfjärden är ett inre vattenrum, en visuellt integrerad del av staden mellan Kungsholmen och Södermalm. Den östra delen mellan tunnelbanebron och slussrännan upplevs som avgränsad. Från Gamla stan domineras sikten av Klöverbladskonstruktionen men de övre delarna av Södermalms bebyggelse syns bortom den. Även här förekommer sjöfart, men i mindre skala. Riddarfjärden är mindre visuellt tillgänglig från Södermalmstorg och Slussen än Saltsjön.

Näset mellan Södermalm och Gamla stan är mycket levande i berättelsen om Slussen. Men då klöverbladskonstruktionens form är så kraftig, dominerar den intrycket av platsen. Mälaren och Saltsjön upplevs som helt skilda element på var sida av Klöverbladskonstruktionen.

SLUSSENS BETYDELSE

Slussen är en viktig del av Stockholms identitet. Platsen är en förutsättning för att staden ligger där den gör. Idag är den visuella upplevelsen här en nyckel till hela staden. Det är lätt att orientera sig härifrån, eftersom besökaren har utblick över stora delar av centrala stadens vattenrum och kajer.

Platsens internationella betydelse består i dess centrala läge för besökare. Turister besöker gärna Slussen, många landar till och med här och möter staden för första gången från ett kryssningsfartyg vid Stadsgårdshamnen. Därigenom får platsen viss betydelse för omvärldens bild av Sverige och Stockholm.

Slussen engagerar och har stor regional betydelse. Under samrådet kring förslagets förra skede våren 2010, framkom ett stort antal kommentarer och en bild av vad de engagerade värdesätter och efterfrågar med Slussen idag.

Flertalet ansåg att Slussen kännetecknas av sin vida panoramautsikt över Gamla Stan, Djurgården och vattenlandskapet. Utsikten från Slussen upplevdes som unik, även internationellt sett, för stadens boende och besökare. Många kände att Slussens öppenhet är unik i innerstaden samt att platsen ger en frihetskänsla genom luftighet, rymd och särskilda ljusförhållanden. Katarinahissen och stadsmuseet upplevdes som viktiga element i miljön. Vissa betonade att Slussen redan fungerar som välbesökt mötesplats och att den uppfattas som en öppen och allmän plats. Dagens trafiklösning och struktur var uppskattad av vissa, även i sin slitna form. Flera menade också att det är viktigt att mötet mellan stadsdelarna Södermalm och Gamla Stan, Slussens historia och de naturliga topografiska förhållandena är visuellt tydliga. Grönska saknades och efterfrågades, även bullerdämpande åtgärder, t.ex. mot tunnelbanan.

NY DETALJPLAN - FÖRSLAGET

Den föreliggande detaljplanen för en förnyelse av Slussen, innebär en grundläggande förändring. Klöverbladskonstruktionen rivs och ersätts med två broar, dessutom anläggs en helt ny cykel- och gångbro mellan Södermalmstorg och Munkbron. Vattenrummet breddas och den större vattenspegeln görs mer tillgängligt samtidigt som ett flertal olika aktiviteter förläggs till bryggor vid huvudbrons fot.

Huvudbron i öster kommer att innehålla bil- och kollektivtrafik, gång- och cykelbanor. I bryggnivån kommer en ytterligare, bred bro att leda fotgängare och cyklister över Söderström, mellan Järntorgsgatan och Södermalmstorg. Den nya bron i väster är en hög cykel- och gångbro.

Marknivåerna på Södermalm, framförallt öster om Katarinahissen, påverkas av att Stadsgårdsleden byggs över. Torgytorna ovan Slussen behåller i stort sett Ryssgårdens höjd. Stadsgårdsleden överbyggnad tar formen av ett skevande plan som med hjälp av terrasser blir till en park som förbinder Katarinahissen med kajnivån.

Ytan framför KF-husen och Glashuset bebyggs vilket innebär att bebyggelselinjen flyttas ut, närmare vattnet. Södermalmstorg får en ny direkt länk för fotgängare mot Järntorgsgatan, Gamla stan och ny cykelbro mellan Södermalmstorg och T-banestationen Gamla stan, samtidigt som biltrafiken koncentreras till en sida av torget. Det gör att torget blir till en plats för cyklister och gående.

Detaljplaneförslaget

VIKTIGA BLICKAR IN MOT SLUSSEN

Slussen är en central del av det visuella landskapet vid Strömmen och Saltsjön. Åtta platser har valts ut som utgångspunkt för att beskriva vyerna in mot Slussen (se tabell). Dessa punkter är viktiga för upplevelsen av Slussen utifrån, eftersom de är välbesökta och ligger i eller nära de vattenrum som Slussrännan förenar.

För varje plats beskrivs landskapsbildens värden så som de upplevs idag eller i nollalternativet och jämförs med hur de kommer att upplevas i och med förslaget.

De bedömningsgrunder som presenterades i dokumentets inledning; vikten av öppenhet och rymd, läsbar historia och karaktäristiska element samt förekomst av eventuella barriärer, appliceras.

Som avslutning bedöms konsekvenser av förslaget på landskapsbilden.

Blickar in mot Slussen från:

- 1 Skeppsbron
- 2 Järntorgsgatan
- 3 Munkbron
- 4 Saltsjön
- 5 Skeppsholmen
- 6 Stadsgården
- 7 Stadshuskajen över Riddarfjärden
- 8 Söder Mälarstrand

Blickpunkter för viktiga blickar in mot Slussen, inlagda på ett ortofoto av den befintliga Slussen.

ILLUSTRATION: WHITE ARKITEKTER

1. Från Skeppsbron

Nollalternativ: Skeppsbron kantas på vänstra sidan av Saltsjön och på högra sidan av Gamla stans historiska fasader. Från Skeppsbron löper vägen över Saltsjörampen upp mot Södermalm. Vyn domineras av siluetten av Söders höjder med Katarinakyrkan och Södra teatern. Stadsgårdsbranten och dess modernare byggnader; Glashuset, KF-husen och Katarinahissen utgör fond. Här ligger ett flertal större båtar vid kaj, något som skapar liv och gör hamnfunktionen läsbar.

Sammantaget är landskapets storformer, vatten och karaktäristiska byggnader av olika åldrar tydligt läsbara härifrån.

Ny detaljplan: Längs Stadsgårdskajen ligger en ny rad av byggnader, Glashuset döljs nästan helt och KF-husen delvis, Katarinahissen är fortfarande viktig i vyn.

Centralt i vyn hamnar den nya Katarinaparken. En ny byggnad vid Södermalmstorg skymmer delvis Stadsmuséet.

Bedömning av konsekvenser: De grundläggande dragen, med horisontlinjen och trappande bebyggelse en som följer Stadsgårdsbranten, förändras inte. Den sluttande, terrasserade parkytan blir en ny typ av element som dock följer landskapets storformer. KF-husen och Glashuset blir mindre synliga genom den nya bebyggelse

som läggs framför dem. En sådan lagring är typisk för platsen, där bebyggelsen klättrar uppåt från vattnet och äldre bebyggelse skymtar bakom yngre, sett från vattnet. Den nya bebyggelsen förhåller sig väl i skala och uppdelning till bakomliggande byggnader.

Eftersom nya byggnader och terrasser placeras framför andra, ännu större element får de inte så stor påverkan på vyn från Skeppsbron in mot Slussen.

Den nya bebyggelsens och Katarinaparken detaljutformning blir mycket viktig för planförslagets konsekvenser för landskapsbilden.

Påverkan är varken negativ eller positiv för inblicken från Skeppsbron.

FOTO: BJÖRN LARSSON

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKONTOR | WHITE ARKITEKTER

2. Från Järntorgsgatan

Nollalternativ: Där Järntorgsgatan kommer ut på Munkbroleden domineras vyn idag av Klöverbladskonstruktionen med den breda, mot Söder stigande Mälarrampen och biltrafiken där. Södermalms branta norrsida är inte läsbar och det är svårt att läsa den äldre kopplingen mellan Järntorgsgatan och Götgatan. Slussrännan är nästan helt dold.

Stadsmuseets gavlar samt högre delar av kringliggande bebyggelse syns ovanför klöverbladskonstruktionen. Södermalms horisontlinje är tydlig och domineras av Södra teatern, Katarinahissen och Laurinska huset. Södermalms äldre bebyggelse syns tydligt väster om Slussen. Ryttnarstatyn och popplarna på Sjöbergsplan är signifikanta inslag.

Ny detaljplan: Det nya Slussen uppfattas härifrån som ett öppet stadsrum som innefattar hela Söderström med kajer och den nya byggnaden och terrassen som löper ner från Södermalmstorg. En gång- och cykelbro i kajnivå ersätter delvis den breda Mälarrampen. En mycket vidgad vattenspegel med terrasser till kajnivå och en synlig slussfunktion är viktiga inslag i utsikten.

Bron leder mot en trappa i riktning mot hörnet Götgatan/Hornsgatan.

Bedömning av konsekvenser: Slussen framträder som en bro mellan två landmassor på olika nivåer, åtskilda av vatten. Den nya gång- och cykelbron på kajnivå i det

vidgade vattenrummet anknyter till landskapets ursprung och ger god tillgång till vattnet. Södermalms branta strandkant är tydlig genom trappan och de terrasser som klättrar ned mot vattnet.

Den nya byggnaden vid Södermalmstorg har mycket stor påverkan på landskapsbilden. Den blir central i vyn men hindrar genom sin höjd sikt in mot Ryssgården.

Den äldre leden mellan Järntorgsgatan och Götgatan samt landskapets storformer blir tydligt läsbara. Det möjliggörs av att Kolingsborg tas bort, vilket innebär förlusten av en kulturhistorisk byggnad.

Genom att trafiken flyttas helt från det här stråket ges god möjlighet att uppleva vattnet och rummets övriga kvaliteter från en skyddad plats.

Påverkan på inblicken är positiv genom att detaljplaneförslaget återskapar god tillgänglighet till det öppna vattenrummet och den visuella länken (Järntorgsgatan/Götgatan) mellan Gamla stan och Södermalm, men negativ genom att det hindrar sikt in mot Ryssgården.

Detaljutförningen av byggnaden, den västra terrassen samt tunnelbanebrons landfäste får stor betydelse för påverkan på landskapsbilden.

FOTO: BJÖRN LARSSON

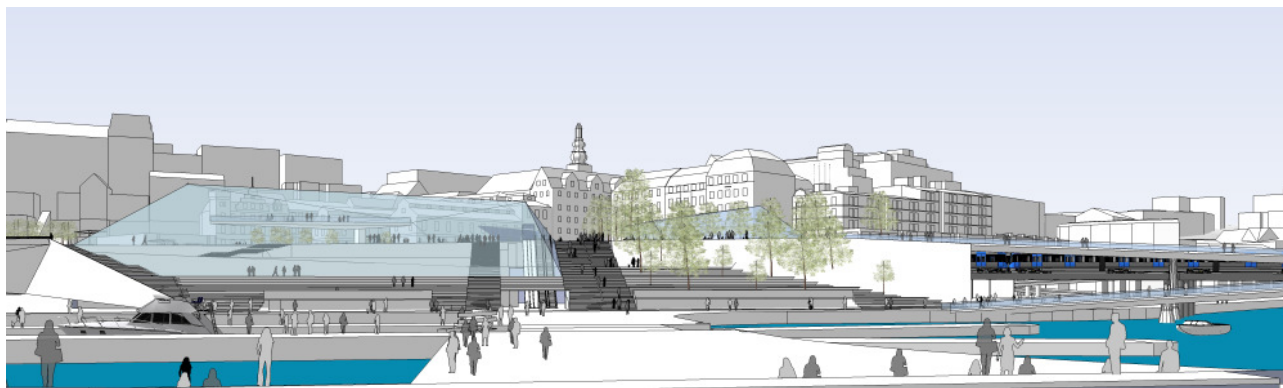

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

3. Från Munkbron/Kornhamnstorg

Nollalternativ: Landskapsbilden uppfattas som ett vattenrum i staden. Vattenrummet är omgärdat av högt belägna broar; klöverbladskonstruktionen, Centralbron och tunnelbanebron.

Klöverbladskonstruktionen dominerar vyn från Munkbrokajen, där det är möjligt att se slussrännan, under trafikbroarna. Under sommaren kan man uppleva Stockholms småskaliga båttrafik här. Platsen är viktig för upplevelsen av Slussens betydelse och funktion.

På Södermalmssidan är popplarna på Sjöbergsplan en del av landskapsbilden, men skymmer Södermalmstorg. Stadsmuseet syns och Götgatan och Katarinahissen kan anas. Upplevelsen blir av ett rum som är omgärdat av mer eller mindre solida väggar, med god vattenkontakt. Bebyggelsen på Munkbron består av äldre byggnader, medan den på Södermalm är mycket blandad.

Ny detaljplan: Hela Klöverbladskonstruktionen är borta och har ersatts av nya broar; huvudbron som tydligt avgränsar rummet, den nya bron i kajnivå som befolkar rummet och den nya cykelbron som framhäver cykeltrafiken. Rummet kring Söderström har vidgats och inkluderar vattentorg, byggnader, låga broar och kajer. En ny byggnad är placerad vid Södermalmstorg.

På Södermalmstorg finns nya träd och terrasser som delvis är planterade.

Bedömning av konsekvenser: Den nya Slussen blir ett nytt, starkt element i den historiska miljön. Förslaget skapar ett markplan i kajnivå som funnits i äldre sluss-/ brokonstruktioner på platsen. Det gör det lättare att uppleva slussrännans funktion och vattnet i Söderström.

Bytet från den breda Mälarrampen till de låga gång- och cykelbroarna ger ökad öppenhet. Borttagandet av popplarna på Sjöbergs plan minskar tillgängligheten till vegetation i den urbana miljön men förbättrar den visuella kontakten med Södermalm. Ny vegetation föreslås i andra delar av området.

Påverkan på upplevelsen av landskapsbilden vid Munkbron är positiv genom att den nya brolösningen ger ett vidgat vattenrum och att Slussens funktion som en bro och en plats mellan två öar blir tydligare.

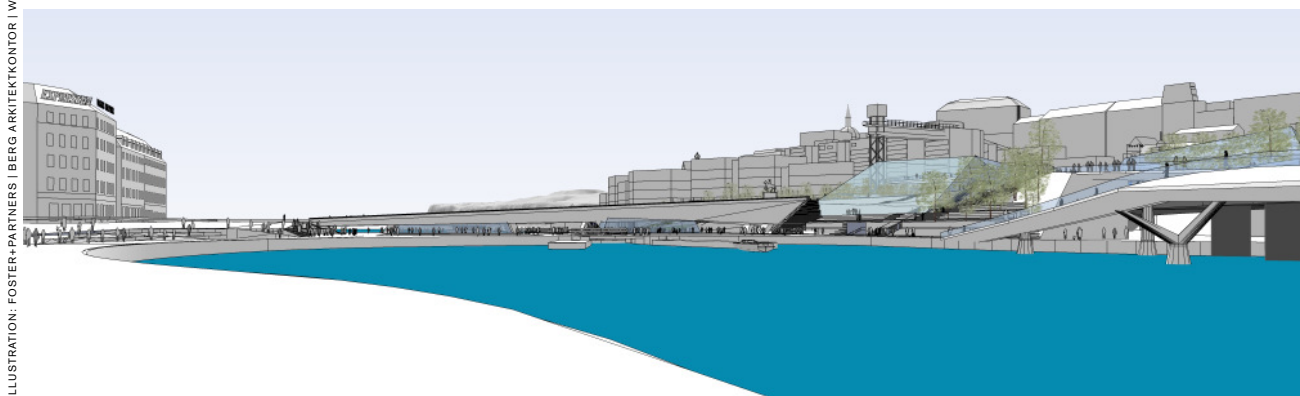

FOTO: BJÖRN LARSSON

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

4. Från Saltsjön

Nollalternativ: Många upplever Slussen från Saltsjön, från en Djurgårdsfärja, kryssningsfartyg eller fritidsbåt. I rörelse upplevs landskapets tredimensionalitet mycket tydligt. Vattnet dominerar förstas upplevelsen, men även Skeppsbrons fasader och branten ovan Stadsgårdshamnen med Glashuset och KF-husen syns som stora, enhetliga element som tar uppmärksamheten i anspråk. Klöverbladskonstruktionen med broar och båttrafiken är viktiga element. Waxholmsbolagets kur och kaj med de många flaggorna är ett tydligt landmärke i miljön. Slussen är en i huvudsak horisontal form mellan Södermalms och Gamla stans vertikaler, en länk över ett öppet rum. Mycket liten sikt genom Klöverbladskonstruktionen är möjlig idag.

Ny detaljplan: Härifrån blir kajnivån förändrad. Den nya huvudbron ersätter Klöverbladskonstruktionen. Ny bebyggelse som placeras längs Stadsgårdshamnen och den sluttande Katarinaparken gör tydligt insteg i vattenrummet. Kolingsborg ersätts i vyn av en ny byggnad vid Södermalmstorg.

Den sluttande parken är ett helt nytt inslag som bildar en tydlig grön struktur i rummet.

Slussens olika element; slussränna, bro, park som sluttar ner mot kajen och byggnader och aktiviteter på

kajnivå, framstår tydligt härifrån.

Bedömning av konsekvenser: Landskapets huvudform med Slussen som ett lägre element mellan Södermalms och Gamla stans bebyggelse bevaras. Den nya huvudbrons tydliga form är mer enhetlig och alltså mer jämbördig i skala mot Skeppsbrons fasader och Södermalms brant med fasader.

Möjligheten att läsa brons och slussens funktion förbättras. Den nya bebyggelsen på Stadsgårdssidan kommer att påverka upplevelsen av landskapsbilden och det är viktigt att den närmaste kajen är fortsatt öppen och tillgänglig.

Slussen som en öppen, lägre plats i övergången mellan två öar är även i fortsättningen tydligt läsbar.

Påverkan på inblicken är negativ genom att den centrala byggnadens höjd delvis skymmer bebyggelsen kring Södermalmstorg. Påverkan är positiv eftersom den nya bron och parkterrassen förtydligar läsbarheten av landskapets form.

FOTO: BJÖRN LARSSON

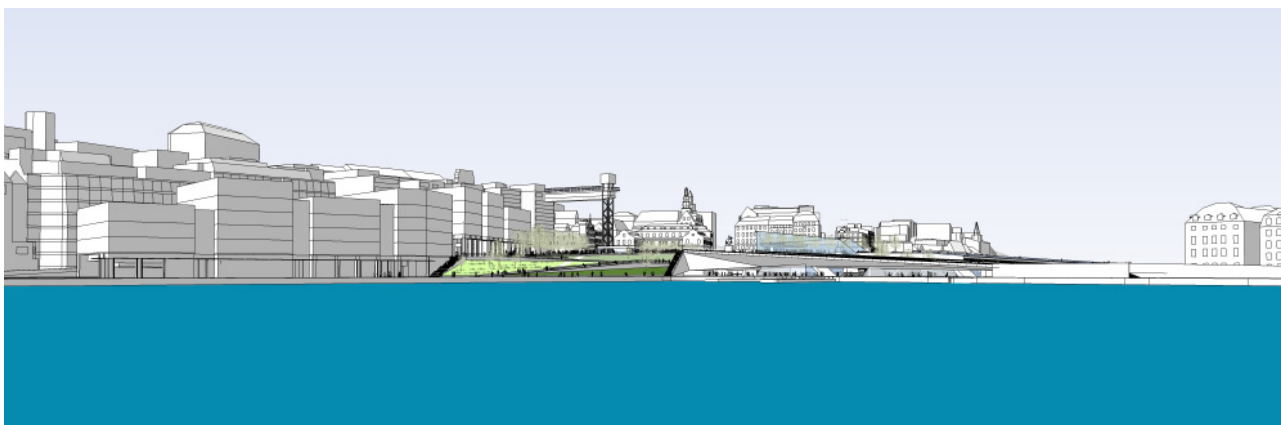

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

5. Från Skeppsholmen

Nollalternativ: Från Skeppsholmen framstår Skeppsbrons historiska bebyggelse tydligt mot det mer skuggade Södermalm. I utblicken över Saltsjön syns Skeppsbrons fasader och branten ovan Stadsgårdshamnen med Glashuset och KF-husen som stora, enhetliga element som tar uppmärksamheten i anspråk. Slussen ligger mellan dessa och framstår som mer småskalig, med broarna och bebyggelsen bl.a. Stadsmuseet som syns tydligt. Slussen är en i huvudsak öppen plats och en länk mellan Södermalm och Gamla stan. Att Klöverbladskonstruktionen med broarna är genomfarbar med båt är inte tydligt läsbart. Bortom Slussen syns äldre stadsbebyggelse som klättrar uppåt på Södermalmssidan. Södermalmstorg syns inte härifrån, men märks som startplats för broarna ner mot Gamla stan. Slussen bryter tydligt mot Gamla stan.

Katarinahissen, Maria Magdalena kyrka och tornet i korsningen Götgatan/Hornsgatan präglar horisontlinjen.

Ny detaljplan: Från Skeppsholmen uppfattas den nya Slussen som en kombination av det sluttande parkplanet och bron. Bron är underbyggd av mindre byggnader.

Den nya byggnaden vid Södermalmstorg gör genom sin placering och skala att delar av den äldre bebyggelsen på Södermalm skymts. Bebyggelsen längs

Stadsgårdshamnen ger en något utflyttad strandlinje och skymmer Glashuset och KF-husen

Bedömning av konsekvenser: Upplevelsen av landskapsbilden kring Slussen från Skeppsholmen är spektakulär men avståndet till Slussen är ganska stort. Förslaget innebär ingen stor förändring, eftersom landskapets huvudform med Slussen som en lägre konstruktion mellan Södermalms och Gamla stans bebyggelse bevaras. Enskildheter i planförslaget är inte läsbara på det här avståndet. Den nya Slussen med den sluttande Katarinaparken är mer enhetlig och alltså mer jämbördig i skala med Skeppsbrons fasader och Södermalms brant med fasader. Dess form innebär ett tydligt tillägg och gör att Slussens brofunktion framstår tydligt på håll.

Slussens funktion som öppning och länk mellan två öar är fortsatt tydlig.

Påverkan på inblicken är negativ genom att den centrala byggnadens höjd delvis skymmer bebyggelsen kring Södermalmstorg. Påverkan är positiv eftersom den nya bron tydliggör nivåskillnaden mellan Södermalm och Gamla stan.

FOTO: BJÖRN LARSSON

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKONTOR | WHITE ARKITEKTER

6. Från Stadsgården

Nollalternativ: Rummet definieras av den starka vägg som Stadsgårdsbranten utgör. Åt norr bjuds öppen sikt ut över Saltsjön mot Kastellholmen och Djurgården. Från Stadsgårdshamnen ser man längs Stadsgårdsleden förbi Sjömanshemmet och Katarinahissen och får en glimt av Södermalmstorgs fasader.

Hamnen karaktäriseras av bil- och färjetrafik och Slussens broar och Skeppsbrons fasader syns i bakgrunden. De väldiga färjorna är ett vanligt inslag i miljön och bidrar till att ge platsen en storskalig karaktär. Birkaterminalen utgör en visuell och fysisk barriär på vägen mot Slussen. Trafiken längs Stadsgårdsleden dominerar rummet närmast branten och blir mer och mer påtaglig närmare Slussen.

Ny detaljplan: Ett flertal nya byggnader ligger framför Sjömanshemmet, Glashuset och KF-husen.

Stadsgårdsleden går in i en tunnel efter Sjömansinstitutet. Södermalmstorgs fasader döljs nästan helt i och med den nya bebyggelsen men Katarinahissen syns.

Rummet definieras även fortsatt av Stadsgårdsbranten och Saltsjön, men när bebyggelsen tar större del av hamnen, minskar öppenheten och möjligheten att läsa kajverksamheten.

Bedömning av konsekvenser: Vyn ut över Saltsjön förblir opåverkad. Tunneln och bebyggelsen samt att det blir nästan omöjligt att se Södermalmstorgs fasader innebär en försämring. Landskapets storformer blir mindre tydliga eftersom kanten med KF-husen och Glashuset inte längre fungerar som avslutning mot den öppna kajen.

Påverkan på inblicken är negativ genom platsen som en entré till Slussen och Stockholm blir mindre tydlig.

FOTO: BJÖRN LARSSON

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

7. Från Stadshuskajen, Kungsholmen

Nollalternativ: Från Stadshuskajen domineras vyn av Riddarfjärden och avgränsas av Riddarholmen och Södermälarsstrand med förkastningsbranten och Laurinska huset. Mellan Gamla Stan och Södermalm går Centralbron och tunnelbanebron tillsammans över Riddarfjärden och sett från Stadshuset döljer de Slussen. Popplarna på Sjöbergsplan sticker upp ovanför broarna och övre delarna av KF-husen och Katarinahissen syns också. Södermalms modernare fasader mellan KF-husen och Hilton bildar fond.

Ny detaljplan: Nya byggnader på Södermalmstorg kommer att synas som signifikanta inslag på Södermalm. Katarinahissen kommer även fortsatt att synas härifrån, som ett landmärke. I övrigt innebär förslaget ingen större förändring i upplevelsen av landskapsbilden från Stadshuskajen.

Bedömning av konsekvenser: Avståndet mellan Stadshuskajen och Slussen är långt, den nya bebyggelsen blir synlig men påverkan blir varken positiv eller negativ på grund av det långa avståndet.

8. Från Söder Mälarstrand

Nollalternativ: Inblicken från Söder Mälarstrand mot Slussen domineras av Centralbron. Hilton syns också, men annars är bebyggelsen kring Slussen inte synlig. Den bebyggelserad som följer Södermalms branta norrsida skapar en tydlig kant mot vattnet och strandpromenaden kantas av relativt unga, men etablerade träd. Det ger ett tydligt avgränsat rum med en öppen sida ut mot Riddarfjärden. Centralbron upplevs som en visuell och fysisk barriär. Då bron är dominerande och av en annan skala och riktning än stråket mot Slussen. Horisontlinjen definieras av Gamla Stans takåsar, Centralbron, Hilton och de modernare byggnaderna bakom hotellet.

Ny detaljplan: Inga förändringar är synliga från Söder Mälarstrand.

Bedömning av konsekvenser: Inga förändringar är synliga från Södermälarstrand.

FOTO: BJÖRN LARSSON

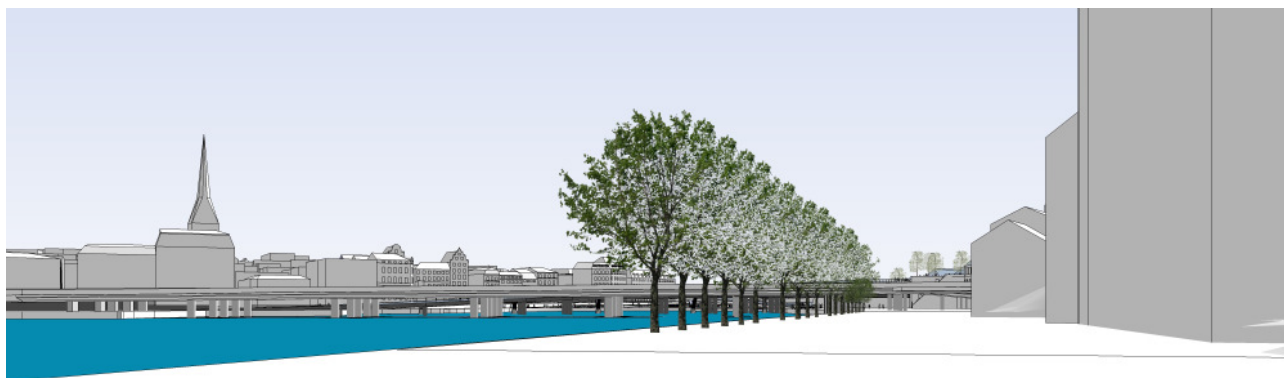

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

VIKTIGA VYER UT FRÅN SLUSSEN

Ett antal utblickar är viktiga för Slussens identitet. Blickarna ut över de omgivande vattenlandskapen kring Saltsjön och Riddarfjärden samt över Gamla stan är särskilt karaktäristiska och viktiga för upplevelsen.

Befintlig bebyggelse, konstruktioner och trafiklösningar begränsar möjligheten att uppleva dessa från vissa delar av Slussen. Fyra viktiga utblickar redovisas, de kan upplevas från många platser, men representativa platser för var och en är utvalda (se karta). Gemensamt för dem är att de ligger i väl nyttjade rörelsestråk och därför upplevs av många besökare. Platser där flera av vyerna kan upplevas samtidigt förekommer förstås, men har inte redovisats.

I detta avsnitt beskrivs landskapsbildens värden så som

de upplevs idag och var de kan upplevas. Detta jämförs med hur de kommer att upplevas och var, i och med den nya detaljplanen. Som avslutning bedöms konsekvenser av föreslagna förändringar.

De bedömningsgrunder som presenterades i dokumentets inledning; vikten av öppenhet och rymd, läsbar historia och utveckling samt förekomst av eventuella barriärer, appliceras.

Vyer ut från Slussen mot:

9a-f Saltsjön

10a-b Gamla stan

11a-b Riddarfjärden och Gamla stan

12a-b Riddarfjärden

xx Utblickspunkt i nollalternativet

xx Motsvarande utblick i detaljplanen

Förslaget i den nya detaljplanen inlagt med vita linjer över ett ortofoto av den befintliga Slussen.

9. Vy ut över Saltsjön

När en resande kommer upp från tunnelbanan och ut genom uppgången ut på Ryssgården ger kontrasten mellan det trånga, mörka utrymme man lämnat och den öppna plats man träder ut på en upplevelse av rymd och frihet. Utsikten över Saltsjön mot Djurgården och ända bort mot Nacka bidrar till rummets öppenhet och utgör en del i upplevelsen av obegränsad rymd. Skeppsbrons fasader och Katarinahissen bland andra, bidrar som historiska byggnader. Trafiken längs Katarinavägen utgör en fysisk och visuell barriär.

Landskapsbildens främsta värde består av upplevelsen av öppenhet och rymd i ett urbant landskap kring vatten där historisk bebyggelse, landskapets storformer och naturelement är tydliga.

Landskapsbilden är värdefull och känslig. Det är viktigt att bevara öppenheten och vyn ut över Saltsjön.

I nollalternativet kan vyn upplevas från;
Tunnelbaneuppgången, Ryssgården, Saltsjörampen

I detaljplaneförslaget kan vyn upplevas från :
Tunnelbaneuppgången, Ryssgården, Saltsjörampen.
Upplevelsen av öppenhet och rymd kommer även i det bearbetade förslaget att vara god vid tunnelbaneuppgången, eftersom bebyggelsen anpassats till siktlinjen och kvarteret Ormen. Motsvarande vy ut

över Saltsjön kommer besökaren att få i korsningen Katarinavägen/Hornsgatan, på Saltsjöplan invid Katarinahissen och på Skeppsbron i nya Slussen.

Bedömning av konsekvenser: Från den nya huvudbron ges samma vy som från den nuvarande (Se bild s.23 9c/d). Upplevelsen av öppenhet bevaras. Detaljutformningen av byggnaden kring Katarinahissen får stor betydelse .

Påverkan är negativ (9a/b bild s.23) eftersom vyn i söder beskärs av bebyggelse samt av den överbyggda Stadsgårdsleden. Det leder till att mindre vatten blir synligt direkt vid tunnelbaneuppgången. Påverkan är positiv(9e/f bild s.23) eftersom nya vistelsezoner tillkommer, som erbjuder god tillgänglighet till vyn ut över Saltsjön.

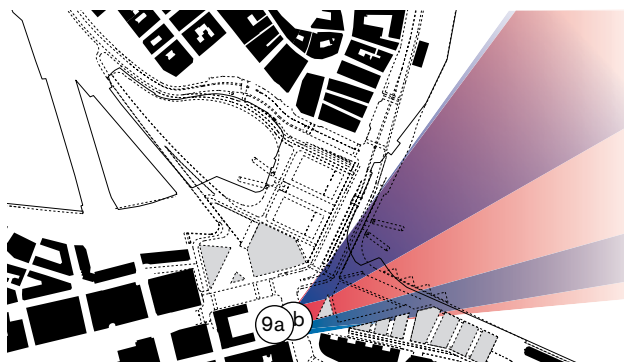

FOTO: BJÖRN LARSSON

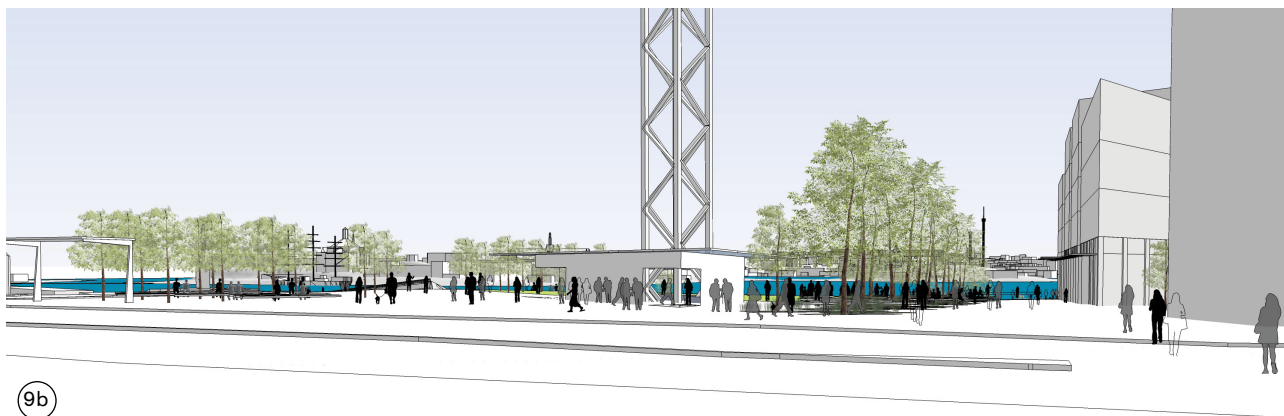

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

10. Vy mot Gamla stan

Vid uppgången från tunnelbanan ut på Ryssgårdens erbjuds direkt en blick över Klöverbladskonstruktionen och trafiken mot Gamla stans takåsar. I utgångens omedelbara närhet finns även Katarinahissen och Stadsmuséet. Sammantaget ger dessa byggnadselement en god bild av landskapets historiska bebyggelse. Vyn beskärs av restaurangen och domineras av Klöverbladskonstruktionen, vars trafik utgör en barriär och en tydlig funktion.

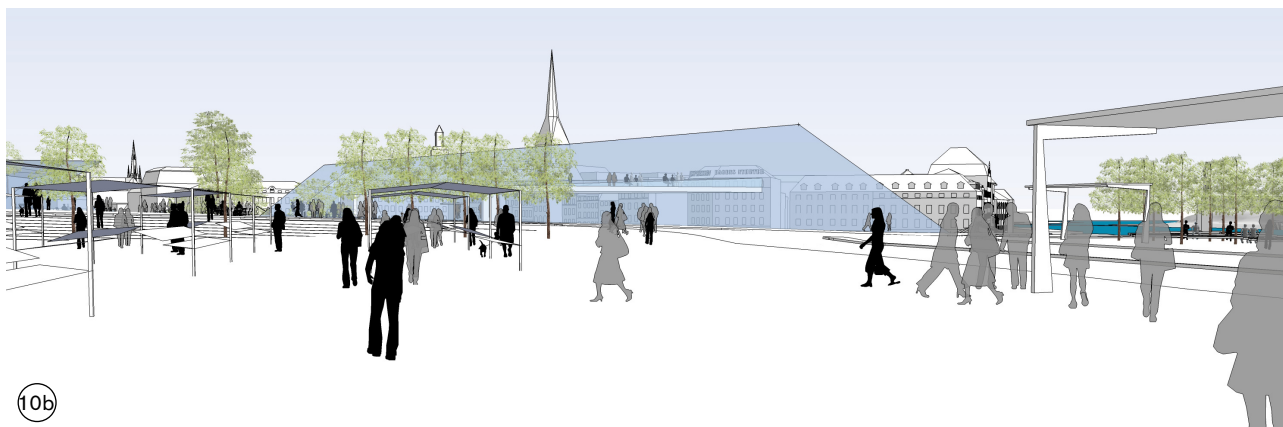
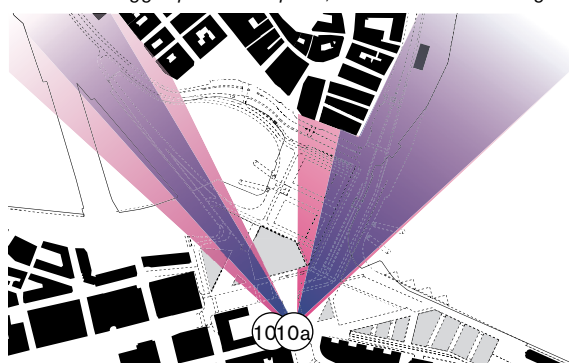
Landskapsbildens främsta värde består av upplevelsen att befinna sig i en historisk miljö, i ett öppet rum. Landskapsbilden är värdefull, men domineras av biltrafik och blir på så vis svårtillgänglig.

I nollalternativet kan vyn upplevas från; Tunnelbaneuppgången

I detaljplaneförslaget kan vyn upplevas från: Vyn mot Gamla stans tak blir något beskuren av den centrala byggnaden vid Södermalmstorg.

Bedömning av konsekvenser: Något mindre av Gamla stans tak kommer att synas från tunnelbanans utgång. Tillgängligheten till vyn försämrats något. Upplevelsen av öppenhet bevaras.

Punkterna ligger på samma plats, utanför tunnelbaneutgången

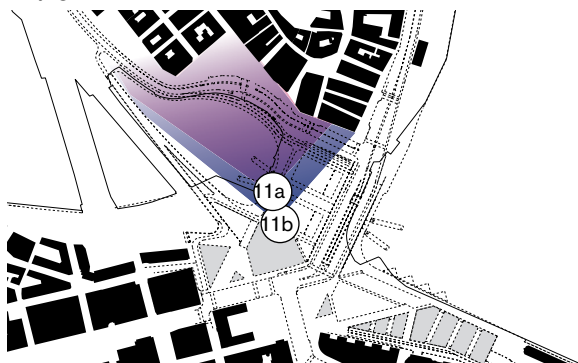

11. Vy kring Riddarfjärdens östra del med Gamla stan

På väg norrut över Mälarrampen från Södermalm blickar man in i ett väl avgränsat rum kring Riddarfjärdens östra del och kajer, med broarna, Klöverbladskonstruktionen och Munkbrons fasader som avgränsande väggar.

Landskapsbildens främsta värde består i upplevelsen av ett inre vattenrum i den historiska staden och Slussen som platsen mellan två öar, samt den goda vattenkontakt som erbjuds där. Att se Gamla stan som en helhet ger en upplevelse av att befinna sig i ett historiskt landskap.

Vyn är mindre känslig, eftersom broarna redan har så stor påverkan. Det är viktigt att bevara vattenkontakten och möjligheten att se Gamla stan utifrån vattnet.

I nollalternativet kan vyn upplevas från; Från Mälarrampen i Klöverbladskonstruktionen

I detaljplaneförslaget kan vyn upplevas från: Den nya låga gångbron och den bakomliggande terrassen. Vattenspegeln utökas i och med den nya brolösningen i förslaget. Nya låga broar anläggs mellan Järntorgsgatan och Södermalmstorg. Från gångbron blir upplevelsen av ett avgränsat, öppet rum och av Gamla stan som en helhet god. De nya låga broarna ger en vattennära struktur där hela Söderström med omgivningarna kan upplevas som ett avgränsat vattenrum. Landskapsbildens värden kommer att kunna upplevas från anläggningens nya bryggor, trappor och terrasser.

Bedömning av konsekvenser; Den nya brolösningen innebär en vidgning av vattenspegeln som leder till att Slussen som en plats mellan två öar blir tydligare. Tillsammans med att Mälarrampen ersätts av nya låga broar innebär det mer öppenhet och bättre kontakt med vattnet och möjlighet att uppleva rummet kring Söderström som en helhet.

Påverkan är positiv eftersom den nya brolösningen ger mer öppenhet, bilfri yta och bättre vattenkontakt.

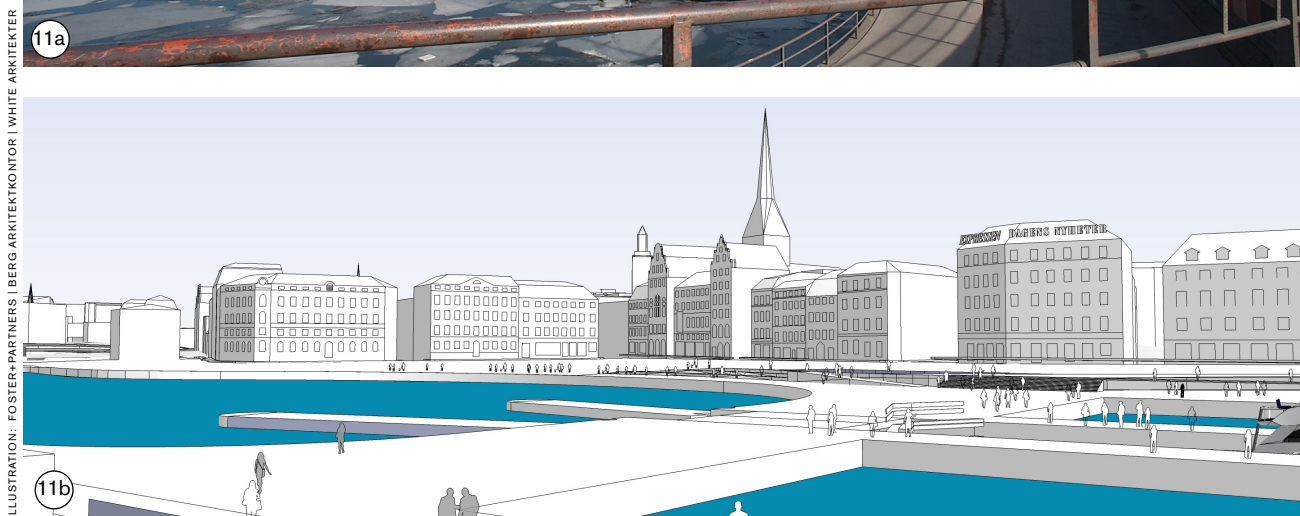

FOTO: BJÖRN LARSSON

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

12. Vy över Riddarfjärden

Från Hornsgatan, bakom Kolingsborg ges en vid vy över Saltsjön som innefattar Stadshuset, Riddarholmskyrkan och Katarinahissen som landmärken. Den vida vyn sammantagen med den öppna platsen ger en upplevelse av öppenhet och rymd. Gamla stans fasader kantar vyn.

Landskapsbildens främsta värde består i helhetsupplevelsen av Riddarfjärden och Gamla stan. Från en upphöjd utsiktsplats ger det även en känsla av öppenhet och rymd.

Landskapsbilden är känslig och det är viktigt att bevara öppenheten.

I nollalternativet kan vyn upplevas från; Hornsgatan, bakom Kolingsborg

I detaljplaneförslaget kan vyn upplevas från: Södermalmstorg vid startpunkten till den nya cykel- och gångbron.

Bedömning av konsekvenser; Genom att Kolingsborg rivs och gång- och cykelstråk leds om, skapas en ny möjlighet till en vid vy från en hög punkt i ett centralt stråk. Den nya platsen är bilfri och erbjuder därigenom en god möjlighet att uppleva öppenhet och vid sikt.

Påverkan är positiv eftersom vyn blir tillgänglig från en ny plats utan barriärer.

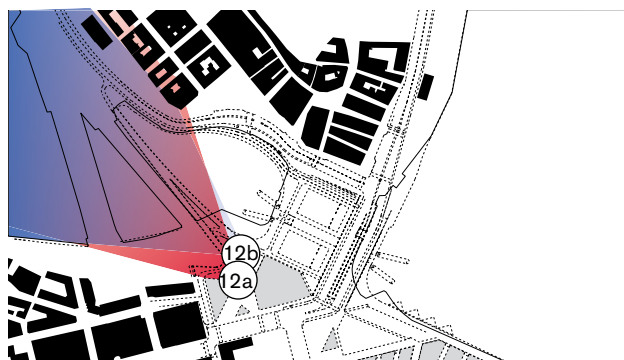

ILLUSTRATION: WHITE ARKITEKTER

FOTO: BJÖRN LARSSON

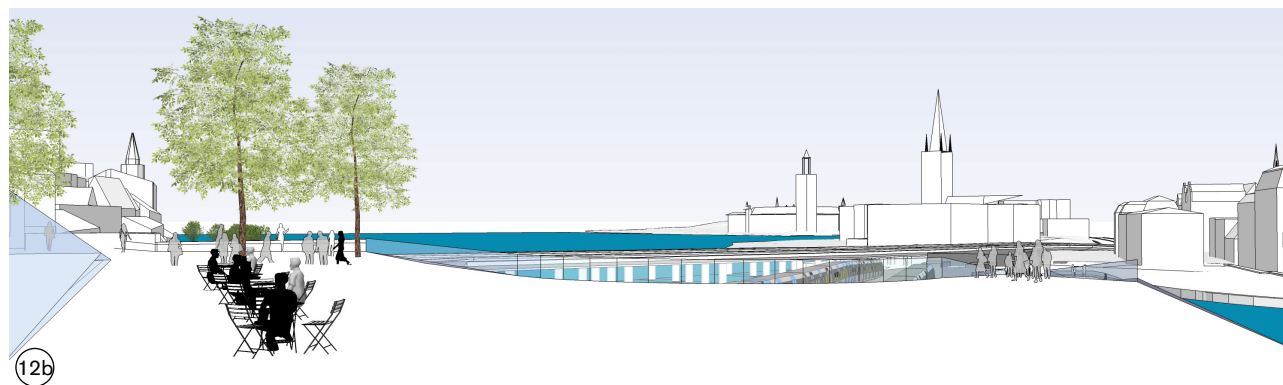

ILLUSTRATION: FOSTER+PARTNERS | BERG ARKITEKTKONTOR | WHITE ARKITEKTER

SAMMANFATTNING

Landskapsbildens förändring i och med planförslaget har studerats i två olika perspektiv; det omgivande landskapet sett inifrån Slussen och Slussen sett från omgivningen. Nollalternativet har utgjorts av dagens klöverbladskonstruktion där nödvändiga reparationer utförs fortlöpande.

Generellt sett har förslaget större påverkan på landskapsbilden på nära håll än på långt. Det har större påverkan sett från Stadsgården än utifrån vattnet, Skeppsbron, Stadshuset och Skeppsholmen.

Förslaget innebär en stor förändring av hela Slussen när klöverbladskonstruktionen rivs. Det är en förlust ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Det nya förslaget skapar dock många nya kvaliteter för landskapsbilden och möjligheten att uppleva den

Landskapets huvudform med Slussen som en lägre konstruktion i vattenrummet mellan Södermalms höjder och Gamla Stan bevaras och förstärks i vissa perspektiv. Södermalms branta norrsida blir tydligare. De grundläggande dragen med den öppna platsen på Södermalm högt ovanför vattnet, en trafikerad bro upp mot Södermalm och en modern byggnadsfront som följer Stadsgårdsbranten, förändras inte.

Framförallt förbättras kontakten med vattnet som alltid har varit det grundläggande landskapselementet vid Slussen. Överdäckningen av Stadsgårdsleden och det nya Slusstorget är de viktigaste åtgärderna för att åstadkomma möjligheter att röra sig utmed vattnet. Den nya huvudbron är också betydligt smalare än de båda befintliga broarna i klöverbladskonstruktionen sammantaget. Detta frigör en större yta och rymd i det centrala vattenrummet i Slussen. Vattenspegeln mellan Gamla Stan och Södermalm blir betydligt vidare och utfyllnad ovan det historiska näset tas bort. Ett markplan i kajnivå återskapas och det blir lättare att uppleva slussrännans funktion och vattnet i Söderström.

Utblickarna från Södermalm mot de stora omgivande landskapsrummen behålls. Den nya bebyggelsen kommer att beskära men inte blockera vyerna. Saltsjön, Gamla stan och Riddarfjärden kommer alla att kunna upplevas från många olika platser inom Slussen även om det inte alltid är från samma punkter som idag. Särskilt kontakten med Saltsjön kommer att förstärkas genom den nya parken öster om Katarinahissen. Härifrån kommer man att kunna ha en obruten vy ut över vattnet mot Skeppsholmen och Djurgården. Samtidigt är det överbyggnaden av Stadsgårdsleden och de nya byggnaderna vid Södermalmstorg som har störst påverkan på möjligheten att uppleva vyer ut från Ryssgården och Södermalmstorg.

Slussens funktion som nord-sydlig vägförbindelse och

öst-västlig vattenförbindelse blir tydligare läsbar. I detta avseende innebär förslaget en förbättring.

Den nya huvudbron har en tydlig, sammanhållen form som på långt håll upplevs mer jämbördig i skala med Skeppsbron och Södermalms brant med fasader än klöverbladskonstruktionens mer uppbrutna ramplösningar.

Trafiken kommer även i framtiden att vara både ett signifikant inslag och en barriär, med den skillnaden att biltrafiken kommer att vara mindre dominerande och att fotgängare och cyklister får separata ytor och broar. De nya gång- och cykelbroarna ger ökad öppenhet.

Stadsgårdsledens överbyggnad med den nya Katarinaparken och de nya byggnaderna bildar stora element i miljön. Terrasserna och den nya centrala byggnaden påverkar vattenrummet och upplevelsen av landskapsbilden. Den centrala byggnadens skala påverkar den visuella kontakten mellan Södermalm och omgivningen. Detaljutformningen av nya element i Slussen får stor betydelse för dess inverkan på landskapsbilden.

www.stockholm.se/slussen